John Bunyan (1628–1688)

I když bývá John Bunyan někdy považován za největšího baptistického teologa, a to zejména pro svoji fenomenální Cestu poutníka, patří k těm baptistickým osobnostem, které nejvíce oslovily širokou křesťanskou veřejnost i daleko za hranicemi baptistické tradice.

Mládí

Narodil se v r. 1628 v Elstow, vesnici nedaleko Bedfordu jako nejstarší ze tří dětí kotláře Thomase Bunyana. Rodina to byla prostá, nízkého původu a žila ve velmi skromných poměrech, i když netrpěla nijakou zvláštní nouzí. Kotlářské řemeslo provozovali v Anglii v těch časech převážně kočující Romové, takže existuje domněnka, že i rodina Bunyanů k nim patřila. John Bunyan ve svém životopise zmiňuje, že se často ptával svého otce po původu jejich rodu, ale nedostal uspokojivou odpověď. John po krátkém navštěvování nedaleké školy se vyučil tátovu řemeslu. Mládí prý měl John divoké. Několikrát se málem utopil, když patrně opilý spadl do vody. Také byl vášnivý hráč hazardních her a fotbalu.V r. 1644 uprostřed občanské války byl odveden do armády Parlamentu, kde strávil dva roky. Žádných velkých bitev se neúčastnil, ale v armádě měl příležitost slyšet všelijaké radikální puritánské kazatele i seznámit se s různými osobnostmi Parlamentu. Rok po návratu z vojny(1648) se žení doma v rodném Elstow. Jeho žena (její jméno se nedochovalo) pocházela z velmi zbožné rodiny a přinesla věnem několik knih náboženské literatury. Mezi nimi např. Praxis pietatis od Lewise Baylyho, kterou později přeložil a zásadně přepracoval J.A.Komenský. V tomto manželství se narodily 4 děti, z nichž nejstarší dcera Mary se narodila slepá. John Bunyan v těch letech prochází velkou duchovní krizí. Byl velmi nepokojného ducha, sužovaný pochybnostmi a vnitřními vizemi a pokušeními.

Život

V r. 1650 se v Bedfordu setkává s baptistickým kazatelem Johnem Giffordem, začíná chodit na bohoslužby a 4 roky nato se stává členem sboru. Kvůli tomu se rodina přestěhuje do Bedfordu. John se brzy stává jedním z laických kazatelů sboru. Začíná také být literárně činný a publikuje první traktáty. V r. 1658 mu umírá první žena. John Bunyan se po roce znovu oženil a s druhou ženou měl 3 děti. V té době vychází jeho nejzásadnější teologický spis Výklad nauky Zákona a milosti. Stává se proslulým kazatelem známým v širokém okolí. Neměl však mezi svými jen obdivovatele. Prosazoval např. tzv. otevřené pojetí VP, za což byl velmi kritizován zejména z řad některých konzervativních baptistů. Také nelpěl za každou cenu na křtu ponořením, ale připouštěl v jistých situacích i křest pokropením. Vůbec byl ekumenicky velmi otevřený, často kritizoval vyhraněný fanatický konfesionalismus. Na svou popularitu doplatí ihned po restauraci monarchie. V listopadu 1660 je zatčen a obviněn z organizování nelegálního náboženského setkávání. Byl původně odsouzen pouze na 3 měsíce, ale ve vězení opakovaně odmítl slíbit, že po propuštění nebude více kázat, a tak strávil ve vězení 12 let. Ve vězení se živí výrobou tkaniček do bot, káže spoluvězňům a věnuje se psaní, m.j. pracuje na své nejslavnější knize Poutníkova cesta. Po propuštění v lednu 1672 je zvolen kazatelem bedfordského sboru. 9.5.1672 vychází tzv. Edikt shovívavosti schválený králem Karlem II., což je jakýsi toleranční patent. Bedfordský sbor spolu s jinými skupinami tzv. independentů může veřejně působit. John Bunyan se vrhá do intenzivní evangelizační a pastorační činnosti, stává se široko daleko známou osobností, které přezdívají biskup Bunyan. Jeho akční radius daleko přesahuje hranice bedfordského hrabství, zasahuje až do Londýna. Na jeho kázání chodilo prý i přes tisíc lidí najednou, zejména v Londýně. John Bunyan přitom stále pracuje jako kotlář. V r. 1677 je znovu uvězněn poté, co parlament odmítne odsouhlasit Edikt shovívavosti Karla II., proti kterému protestuje anglikánská církev. Ve vězení dokončuje Cestu poutníka(1678) a postupně píše další ze svých spisů, např. Svatá válka, aj. Celkový počet náboženských spisů, které John Bunyan za svůj život napsal, je více než 60. V r. 1685 daruje celý svůj majetek manželce, aby tak předešel případné konfiskaci. V srpnu 1688 se vrací v průtrži mračen z Readingu do Londýna, nachladí se a 31.8.1688 umírá v bytě přítele J.Strudwicka. 3.9.1688 je pohřben na hřbitově Bunhill Fields v londýnské čtvrti Finsbury. Kazatelské místo v Bedfordu po něm převzal jeho syn Tomáš z prvého manželství, ale další syn Joseph se odstěhoval do Nittinghamu a přestoupil k anglikánské církvi.

„Cesta poutníka“

John Bunyan byl celý život snílkem, vizionářem a básníkem. Vyznal se v lidské duši a dokázal číst v lidech jako jiní v knihách. Byl převážně vážný introvertní člověk, ale nepostrádal ani smysl pro humor. Byl také velkým znalcem Písma, které však nikdy nevykládal úzce fanaticky, nýbrž otevřeně

ekumenicky. Namísto akcentování rozdílů mezi jednotlivými skupinami zejména radikální reformace se vždy snažil poukazovat na hlubinné fundamenty víry společné všem věřícím. Večeři Páně v tomto kontextu vždy považoval za něco, co by křesťany mělo spojovat, nikoli rozdělovat. Rozhodně odmítal požadavek, aby křest ponořením byl podmínkou přístupu k Večeři Páně. Jeho nejslavnější spis ‚Cesta poutníka' byl již publikován ve stovkách vydání snad ve všech hlavních jazycích světa a je dodnes úspěšným evangelizačním nástrojem(poslední české vydání vyšlo na sklonku devadesátých let minulého století). Byl také úspěšně zfilmován. Život víry vnímal jako velké dobrodružství, v němž přirozeně nechybí ani nástrahy, pády a úrazy, ale které rozhodně stojí za to. Když byl tázán, kam by sám sebe zařadil v denominačním spektru své doby, odpověděl: „Rád bych byl a doufám, že jsem křesťan".

Zpracoval: Pavel Vychopeň

Další zdroje o Johnu Bunyanovi – viz portál Knihovny.